

5. Студент как субъект саморазвития и отношения к учебно-профессиональной деятельности / В. Г. Маралов, О. А. Воронина, Е. П. Киселева и др. / под ред. В. Г. Маралова. – М. : Академический Проект ; Мир, 2011. – 190 с.

Spisok vikoristanih dzherel

1. Zeer, Je.F. Psihologija professij / Je.F.Zeer / Uchebn. posobie [3-e izd., pererab. i dop.]. – М.: Akademicheskij proekt, Fond «Mir», 2006. – 336 s.

2. Serdjuk, L. Z. Kompleksna programa rozvitku motivacii uchinnja ta profesijnogo stanovlennja majbutn'ogo fahivcja u VNZ / L. Z. Serdjuk, O. I. Kupreeva // Aktual'ni problemi navchannja ta viovannja ljudej z osoblivimi potrebami: Zb. nauk. prac'. – № 10 (12). – К.:Universitet «Ukraïna», 2013. – S. 205-223.

3. Serdjuk L.Z. Psihologichni chinniki samodeterminacii profesijnogo stanovlennja osobistosti / L.Z.Serdjuk, A.O. Sokoljuk // Aktual'ni problemi psihologii : zbirnik naukovih prac' In-tu psihologii G.S.Kostjuka NAPN Ukraïni. – К., Nizhin: PP Lisenko, 2015. – Tom IH. – Zagal'na psihologija. Istorichna psihologija. Etnichna psihologija. –Vip. 7. – S. 317-322.

4. Sokoljuk A.O. Osobistisno-profesijnij rozvitok majbutn'ogo fahivcja jak sub'ekta profesijnogo stanovlennja / A.O. Sokoljuk // Osvita regionu. – №3(36), 2014. – К.:Universitet «Ukraïna». – S.99-104.

5. Student kak sub'ekt samorazvitija i otnoshenija k uchebno-professional'noj dejatel'nosti / V. G. Maralov, O. A. Voronina, E. P. Kiseleva i dr. / pod red. V. G. Maralova. – М. : Akademicheskij Proekt ; Mir, 2011. – 190 s.

Anisimova A. O. Psychological features of self-determination of the professional becoming of future specialists. The article presents an integrated program of promotion the self-determination of professional development of future specialists that is one of the most important tasks of professional training of students at the university. The proposed program focuses on development of positive self-attitude, competence and self-efficacy of the personality, the formation of a reflexive culture, the ability for holistic, creative self-understanding as a subject of private life, personal and professional self-development and self-realization. Verified the effectiveness of the proposed program.

Keywords: professional development, self-determination, self-realization, *professional identity*, self-efficacy, psychological well-being of the personality.

УДК 159.925.3- 054.6

Бабій М.Ф.

КОНТЕКСТНО-МОДУЛЬНА ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ

Бабій М.Ф. Контекстно-модульна професійна підготовка: теоретичні аспекти. У статті йде мова про те, що наявна система подачі матеріалу в ході професійної підготовки майбутніх психологів не може задовольнити вимоги сьогодення, а тому вона майже втратила свою актуальність. Сучасні події ставить значно конкретніші завдання, розв'язати які професійно можливо лише за умов вмілого володіння конкретними знаннями й навичками.

Існує нагальна потреба замінити її на таку, яка б сприяла більшій самостійній активності студентів у засвоєнні знань. Досвід показує, що найефективнішим шляхом підвищення рівня вузівського навчання є створення таких умов, за яких студент зміг би зайняти активну особистісну позицію та повною мірою розкритися б як суб'єкт навчальної діяльності. Здобутий в такий спосіб науковий досвід матиме високий практичний потенціал, бо він не нав'язаний ззовні, а сформований в ході самостійного пошуку. В цьому плані перспективним видається контекстно-модульне навчання.

Модулі охоплюють певний професійний напрямок. В систему модуля входять набір проблем, з якими має познайомитись студент під час навчання, та які він буде розв'язувати при виконанні професійних обов'язків. У даному випадку, використовуючи широкий спектр

навчальних занять, викладач та власна мотивація студента стимулюють студента до самостійного пошуку розв'язку певних ситуацій.

Ключові слова: професійна освіта, особистість, генезис, контекстний модуль, знання, навчальна діяльність.

Бабий Н.Ф. Контекстно-модульня професійна підготовка: теоретическі аспекти. В статті йде речь о том, что существующая система подачи материала в ходе профессиональной подготовки будущих психологов не может удовлетворить требования настоящего, а потому она почти потеряла свою актуальность. Современные события ставит значительно более конкретные задачи, решить которые профессионально возможно лишь при условии умелого владения конкретными знаниями и навыками. Соответственно, возникла необходимость трансформировать систему формирования профессиональных знаний.

Опыт показывает, что наиболее эффективным путем повышения уровня вузовского обучения является создание таких условий, при которых студент смог бы занять активную личностную позицию и в полной мере раскрылся бы как субъект учебной Деятельности. Приобретенный таким образом научный опыт будет иметь высокий практический потенциал, он не навязанный извне, а сформированный в ходе самостоятельного поиска. В этом плане перспективным представляется контекстно - модульное обучение.

Модули охватывают определенное профессиональное направление. В систему модуля входят набор проблем, с которыми познакомиться студент во время обучения, и которые он будет решать при выполнении профессиональных обязанностей. В данном случае, используя широкий спектр учебных занятий, преподаватель и собственная мотивация студента стимулируют студента к самостоятельному поиску решения определенных ситуаций.

Ключевые слова: профессиональное обучение, личность, генезис, контекстный модуль, знания, учебная деятельность.

Постановка проблеми. Розвиток особистості – це результат колективної співпраці, суспільної соціальної справи, якою є процес навчання, що в ньому відбувається як індивідуальне, так і групове засвоєння знань, що особливо важливо в професійній діяльності. Індивідуалізацію навчання як умову розвитку особистих обдарувань майбутніх спеціалістів необхідно поєднати з реалізацією колективних форм навчальних занять. Це найважливіша передумова успішної підготовки спеціаліста до колективної, по своїй суті, професійної діяльності.

Мета нашого теоретичного дослідження – довести, що контекстно-модульна суб'єктно-орієнтована форма організації навчання підвищить продуктивність професійної підготовки майбутніх спеціалістів.

Завдання – визначити і взяти на озброєння ті дидактичні засади, які дають найбільший ефект у засвоєнні професійних знань.

Сьогодні диктує нам нові вимоги до фахової підготовки майбутніх спеціалістів. У цьому аспекті уже запроваджена ступенева система освіти. Вводяться нові спеціальності, а в їхніх межах і конкретні спеціалізації. Така перебудова професійної підготовки торкнулася і психологічних факультетів. Побудова перспективних форм організації навчання в цих підрозділах видається сьогодні досить актуальною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукових джерел з вибраної наукової проблеми дозволив виокремити низку підходів до прогресивної перебудови навчально-професійної підготовки психологів. Так, у дослідженнях І.С.Ладенко, Юцявічене П. Теорія пропонується нова модель підходу до формування професійних знань. Основна ідея – студенту пропонується роль актив-

ного здобувача професійних знань у структурі модулів, які охоплюють певний професійний напрямок.

Вербицький А.А. прихильник контекстного підходу у підготовці фахівців з психології. Він вважає, що під час навчання вони повинні здобувати знання контексті вирішення тих проблем, з якими вони зустрінуться у професійній діяльності

Ці думки є прогресивними. доконаний факт, що фахівець не виховується в соціально стерильній навчальній пробірці, де здійснюється обмін інформацією між викладачем і студентом. Як писав З.В. Ільєнков, “особистість... народжується, виникає (а не проявляється) у просторі реальної взаємодії щонайменше двох індивідів, пов’язаних між собою через речі й речові тілесні дії з ними» [1, с. 28].

Виклад основного матеріалу. Професійна підготовка у ВНЗ більшою мірою, ніж у школі, вимагає від студентів умінь самостійно організувати та планувати власну навчальну діяльність. Вона має функціонувати як цілісна структура у взаємозв’язку з усіма її компонентами, Це допоможе слухачам знаходити прийнятні способи організації всієї системи навчальних дій, які забезпечать ефективно засвоєння соціального досвіду. Уміння вчитися можна задати як ступінь оволодіння способами засвоєння цього досвіду, а конкретний зміст цього вміння розкриватиметься засобом вияву складу й побудови дій, що входять в структуру цього виду активності.

Сучасна тенденція організації навчального процесу у вищих навчальних закладах передбачає передачу соціального досвіду, зміст якого залежить від змісту майбутньої професійної діяльності. Вона передбачає дві форми подачі матеріалу: лекційна та практично-консультативна. Перша має на меті познайомити слухачів з певними теоретичними й практичними положеннями, що відкриті і відомі в науковому світі. Це по суті пасивне сприйняття матеріалу студентом, оскільки в його завдання входить конспектування того, що каже лектор.

Практично-консультативна форма має на меті перевірити теоретичні знання та сформувати відповідні навички у залежності від конкретного навчального предмету.

Таке формування знань не може не викликати занепокоєння, бо студент не вчиться, а накопичує певний багаж знань. Практика життя перевіряє їх життєвість і визначає пріоритет саме тих знань, які необхідні у професійній діяльності. А звідси можливе й розчарування здобутою професією, злість на викладацький склад за те, що не сформував необхідні навички. І доводиться молодому спеціалісту роками самостійно (нерідко по-новому) опановувати практику професійної діяльності, бо сформований досвід не забезпечує необхідну якість та не дає належного ефекту.

Факультет психології пропонує майбутньому психологу не тільки теоретичні знання, а й навички: діагностування, консультування, психотерапії, психокорекції і т. д. Вони формуються після певного теоретичного курсу у ході засвоєння якого студента знайомлять з тим, що він має засвоїти, знати й вміти.

Студент під час навчання отримує знання навички, які йому можливо

стануть в нагоді при виконанні професійних обов'язків. Але саме тут криється основний недолік традиційної системи навчання та фахової підготовки у вищих навчальних закладах. Варто враховувати, що кожен студент є окремою індивідуальністю з притаманними лише йому індивідуальними можливостями, на основі яких і варто формувати певні професійні навички. Хтось мріє працювати в галузі медичної психології, дехто має інтерес до соціальної психології і хоче використати сформований досвід саме в цій царині.

Знання – це перевірений практикою результат пізнання дійсності, правильне її відображення людиною, що стало керівництвом до дії. Знання – це не перекодування інформації на мову мозкових структур. Щоб інформація перетворилася на знання, студент повинен зрозуміти її смисл, тобто переорієнтувати минулий досвід з урахуванням отриманого нового змісту в ситуаціях, у яких ця інформація відбита. Знання є підструктурою особистості, що охоплює не тільки відображення предметів об'єктивної дійсності, а й дієве ставлення до них, особистісний смисл засвоєного. Інформація, засвоєна формально, ніби закриває перед людиною можливість практичної дії. Звідси й виникає в студента відчуття непотрібності загромадженої інформації, безглуздості процесу навчання як такого.

Щоб стати теоретично й практично компетентним, студенту необхідно зробити подвійний перехід: від знака (інформації) до думки, а від думки до дії, вчинку. Перехід від інформації до її застосування опосередковується думкою, що й робить цю інформацію осмисленим знанням.

Варто зазначити, що поняття «навчальна інформація» й «знання» мають різну суть. *Інформація* - це те, що існує поза й до людини у вигляді літер, слів, математичних символів, таблиць, графіків, діаграм та за допомогою чого записані дані про предмети і явища дійсності. Навчальна інформація - це визначена знакова система, якийсь текст підручника чи навчального посібника, звуки, які вербалізує викладач, слова, які має сприйняти й засвоїти студент.

У вітчизняній психології існує загальноприйняте положення про знаковий опосередкований розвиток вищих психічних функцій людини: розвиток відбувається за допомогою знака. Тому, орієнтуючи студентів на заучування знаків, знакових систем навчальних текстів, часто без розуміння значення і смислу, в надії сформуванню професійне мислення спеціаліста, ми на практиці підмінюємо вищезгадане положення хибними спробами прямої детермінації знаком цього розвитку, ставимо рівність між навчальною інформацією й знанням.[4; с.27]

Моделювання зв'язків дозволить подолати розрив між навчанням й практикою та досягти високого професійного рівня, У навчальних моделях певною мірою задаватиметься предметно-професійний та соціальний контекст для майбутнього спеціаліста. Особистісне бачення перетвориться в соціальні цінності, в систему ставлень до суспільства, праці, до самого себе.

Для студентів-психологів, які уявляють себе спеціалістами у певній сфері, необхідно створити умови для контекстно-модульної підготовки.

Для цього необхідно створити модулі, які охоплюють певний професійний напрямок. В систему модуля входять набір проблем, з якими має познайо-

митись студент й розв'язати їх. В процесі знайомства слухач, спочатку усвідомлює, на скільки він теоретично та практично підготовлений до їх вирішення. В разі неспроможності вирішити конкретні завдання студент самостійно знайомиться, поглиблено вивчає наукову літературу. Визначає підходи, робить спроби розв'язати поставлені проблеми. їх вирішення не тільки збагатить наявний досвід, а й сформує відповідні навички, а також перевірить на скільки майбутньому спеціалісту вдасться розв'язати ці питання під час професійної діяльності. Це виправдано, бо фахівець у професійній діяльності діє по-іншому. Потрапляючи в ту чи іншу ситуацію, професіонал повинен визначитися в ній, провести аналіз ситуації: які дані є, а яких не вистачає або які зайві, суперечливі, не стосуються до справи, де одержати додаткову інформацію і т.п.

Це і є та модель, або схема суб'єкт-орієнтованих дій, вчинків майбутнього спеціаліста, яка служить узагальненою моделлю пізнавальної діяльності студента в активному навчанні контекстною типу. Тут моделюється повний цикл мислення – від виникнення проблемної ситуації яка породжена пізнавальною мотивацією, до знаходження способів вирішення проблеми і доведення його правильності. В традиційному навчанні ця модель урізана, оскільки всю теоретичну роботу бере на себе викладач, який розробляє систему практичних занять. Доведення своїх можливостей у студентів часто зводиться лише до формальної перевірки вирішення задач з відповіддю.

Процес перетворення студента у потенційного фахівця має контролюватися не тільки викладачем, але й самим студентом за зрозумілими для нього критеріями. Основою останніх є професійна придатність розв'язувати задачі та проблеми, які визначені в моделях.

В умовах контекстно-модульної суб'єкт-орієнтованої кваліфікаційної підготовки отримують втілення наступні принципи: послідовність моделювання у формах навчальної діяльності студента цілісного змісту і умов майбутньої професійної діяльності, зв'язок теорії і практики, проблемні, єдність навчання і практики.

Одна з важливих тенденцій розвитку професійної освіти полягає у перегляді самої концепції організації навчально-пізнавальної діяльності, педагогічного керівництва нею. Від концепцій жорсткого, авторитарного управління, де студент або слухач виступає об'єктом навчальних впливів, варто перейти до системи організації, підтримки й стимулювання пізнавальної самоактивності суб'єкта навчання, створення умов для творчості, до навчання творчості, педагогіки співробітництва. На це спрямована ідеологія активного навчання, у якій «школа пам'яті» поступається місцем «школі мислення», дослідницькому підходу до засвоєння теорії, професійної й соціальної практики [1, с. 115].

Слухачі з перших днів навчання починають ознайомлюватись з азами майбутньої професії. Найчастіше вона для них маловідома або вони мають напевне уявлення про те, чим покликаний займатися психолог як фахівець. Про її специфіку абітурієнти дізнавалися з різних джерел. Виявити їхні професійні нахили на цьому етапі навчання досить важко, оскільки програмою заплановано спочатку ознайомити слухачів із фундаментальними психологічними дисциплінами.

Перші два курси націлені на формування загальних теоретичних знань.

На цьому етапі навчання студенти визначаються з дисциплінами, які їх зацікавили своєю специфікою. Варто зазначити, що в цьому певну роль відіграє й викладач. Він у своїй професійній діяльності використовує різноманітні форми подачі матеріалу для привернення, акцентування уваги студентів на важливих і вузлових моментах програмного матеріалу. Розкриває слухачам власну концепцію стосовно певних положень.

На четвертому і п'ятому іде безпосередня поглиблена професійна підготовка майбутнього фахівця. Існуючі підходи втратили свою досконалість і вимагають заміни на більш прогресивні. Контекстно-модульне навчання є тією формою, яка має прийти на зміну застарілим, і підняти професійну підготовку на більш високий щабель. Суть її в тому, що змінюється механізм засвоєння знань.

Досвід показує, що найефективнішим шляхом підвищення рівня вузівського навчання є створення таких умов, за яких студент зміг би зайняти активну особистісну позицію та повною мірою розкрився б як суб'єкт навчальної діяльності.

Це має відбуватися з перших днів навчання. Для цього варто змінити існуючі форми подачі навчального матеріалу, і це стосується як лекцій, так і семінарських, практичних та лабораторних занять.

Найпоширенішою формою подачі матеріалу є лекція-інформація [2, с. 78]. Вона орієнтована на виклад і пояснення студентам наукової інформації, яка підлягає осмисленню і запам'ятованню. Це найбільш традиційний тип лекції у практиці вищої школи. Завдання студента -- занотувати вузлові моменти: визначення, основні поняття та положення конкретної теми. На нашу думку, для кращого розуміння і засвоєння варто використовувати й інші форми подачі матеріалу, які стимулювали б інтелект слухача. Найбільш вдалими в цьому плані є проблемна та бінарна лекція, а також лекція із наперед запланованими помилками. Методика першої полягає в тому, що нове завдання вводиться через проблемність питання, завдання або ситуації. При цьому процес пізнання студентів у співробітництві й діалозі з викладачем наближається до дослідницької діяльності [2, с. 121]. Зміст проблеми розкривається шляхом організації її пошуку або сумуванням і аналізом традиційних та сучасних точок зору.

У структурі бінарної лекції лежить діалог двох викладачів, які нібито є представниками двох наукових шкіл, або ученого і практика. Викладений матеріал, погляди на нього аналізуються студентами на практичних заняттях, де й визначається їх істинність.

Лекція з наперед запланованими помилками розрахована на стимулювання студентів до постійного контролю інформації, що викладачем-лектором. Завданням студента є пошук помилки, змістової чи методологічної.

Ці форми подачі теоретичного матеріалу викладач може варіювати залежно від специфіки предмета, який він викладає.

На останніх курсах від лекцій взагалі варто відмовитись та організувати навчання у модульному варіанті.

У процесі модульного навчання студент й викладач працюють з навчальною інформацією, представленою у вигляді модулів [3, с. 92]. Кожний модуль

характеризується закінченістю, відносністю та самостійністю. Сукупність таких їх складає єдине ціле при розкритті навчальної теми чи всієї навчальної дисципліни. Наприклад, цільовий модуль дає перше уявлення про нові об'єкти, психологічні явища чи події. Другий інформаційний - являє собою систему необхідної інформації у вигляді розділів, параграфів книги, комп'ютерної програми. Третій операційний - містить весь перелік практичних завдань, вправ і питань для самостійної роботи з використання отриманої інформації. Останній модуль, для перевірки результатів засвоєння нової навчальної інформації, може бути оформлений у вигляді системи питань для заліку, екзамену, тесту й творчих завдань.

Модульне навчання розраховане на велику самостійну роботу слухачів при дозованому засвоєнні навчальної інформації, яка зафіксована в модулях. Інколи його називають ще блочно-модульним, при цьому вважають, що кожний модуль формується відповідно до розподілу навчальної програми на блоки. Елементом цієї системи є модуль, який дає змогу студенту активно і за змоги самостійно оволодіти визначеною сумою знань і вмінь, зокрема тією частиною, яка необхідна для реалізації суб'єкт-суб'єктивних відносин між викладачем і слухачем у процесі навчання [4, с. 228].

Для студентів психологічних факультетів можна запропонувати наступну систему в контексті модульного навчання.

1. Метод одностороннього представлення матеріалу (лекція, розповідь, звіт, пояснення тощо).

2. Метод ознайомлення з досвідом інших людей (обмін досвідом, зустріч із колегами, психодрама, самостійна робота, соціодрама, організаційна діагностика, експеримент).

3. Методи проблемного навчання (аналіз подій, розв'язання інцидентів (конфліктів); аналіз випадків із практики (кейсів); дослідження обставин та умов).

4. Методи що спонукають до творчого пошуку (пошукові ігри, мозкова атака та ін.).

5. Методи активізації слухачів (дискусія, диспут, рольова гра, експертиза, групова робота тощо).

6. Письмові допоміжні роботи (реферат, опис експерименту, інцидентів, ситуацій, складання планів та інші види робіт).

7. Методи контролю або зворотного зв'язку (конференція, консультації, захист робіт та ін.) [5, с. 68].

Серед комбінованих систем модульного навчання варто виділити: самостійну роботу, підкріплену консультуванням, роботу в парі, роботу в групі.

Самостійна робота реалізується наступним чином: студент працює з модулем самостійно, знаходячи в ньому інформацію, яка його цікавить. У разі браку інформації модуль відсилає студента до підручників та інших інформаційних джерел.

Як бачимо, модульне навчання має широкі можливості для маневру в плані організації навчання. Важливою його рисою є гнучкість, тобто викладач може комплектувати матеріал на свій розсуд. Один і той самий модуль можна формувати відповідно до навчальних курсів.

Важливою рисою запропонованої моделі навчання дослідники вважають активну участь студентів у навчальному процесі, адже найефективніше матеріал засвоюється саме в діяльності. Відповідно, модулі завжди повинні створювати умови для активної пізнавальної діяльності, замінюючи пасивне читання тексту чи слухання голосу викладача [6, с.137]. Тому акцент робиться на самостійну, індивідуальну роботу студента з модулем. Модульне навчання вимагають від педагога мінімуму зусиль, мало того, ефективність модульного навчання не залежить від того, яка кількість слухачів братиме участь на заняттях -- двадцять чи двісті.

Висновки. Узагальнюючи вищесказане, ми стверджуємо, що запропонована модульна система навчання дасть високий результат, оскільки вона стимулює студентів до самостійного пошуку знань. Здобутий в такий спосіб науковий досвід матиме високий практичний потенціал, бо він не нав'язаний ззовні, а сформований в ході самостійного пошуку.

Список використаних джерел

1. Вербицкий А.А. Активное обучение в высшей школе: контекстный подход. - М.: Высшая школа, 1991. - 207 с.
2. Ладенко И.С. Игровое моделирование: методология и практика. / И.С. Ладенко. – Новосибирск.: НГУ, 1987. - 136 с.
3. Ильенков Е.В. Что же такое личность. / Е. В. Ильенков/ - М.: Наука, 1983.-345 с.
4. Реан А.А. Психология и педагогика/ А. А. Реан, Н. В. Бордовская, С. И. Розум - СПб.: Питер, 2000. – 432 с.
5. Чобітько М.Г. Технології особистісно-орієнтованої професійної освіти. /М.Г.Чобітько. – К. : Ніка-Центр, 2005. –88 с
6. Юцявичене П. Теория и практика модульного обучения. / П. Юцявичене – Каунас: Швиеса, 1989. - 272 с.

Spysok vykorystanih dzherel

1. Verbickij A.A. Aktivnoe obuchenie v vysshej shkole: kontekstnyj podhod. – М.: Vysshaya shkola, 1991. – 207 s.
2. Ladenko I.S. Igrovoe modelirovanie: metodologiya i praktika. / I.S. Ladenko. – Novosibirsk.: NGU, 1987. - 136 s.
3. Il'enkov E.V. CHto zhe takoe lichnost'. / E. V. Il'enkov / – М.: Nauka, 1983. – 345 s.
4. Rean A.A. Psihologiya i pedagogika/ A. A. Rean, N. V. Bordovskaya, S. I. Rozum – SPb.: Piter, 2000. - 432 s.
5. CHobit'ko M.G. Tekhnologii osobistisno-orientovanoї profesijnoї osviti. /M.G.CHobit'ko. – К. : Nika-Centr, 2005. – 88 s
6. YUcyavichene P. Teoriya i praktika modul'nogo obucheniya. / P. YUcyavichene – Kaunas: SHviesa, 1989. – 272 s.

Babii N.F. Context-modular training: theoretical aspects. The article refers to the fact that the existing system of the material in the course of professional training of future psychologists can not meet the requirements of the present, and because it is almost lost its relevance. Current events put much more specific tasks, decide which professional is possible only if the skillful mastery of specific knowledge and skills.

There is an urgent need to replace it with one that would contribute to greater self-activity of students in the assimilation of knowledge. Experience shows that the most effective way to increase the level of high school education is to create an environment in which the student could take an active personal position and would be fully revealed as the subject of learning activities. Thus ac-

quired scientific experience will have high practical potential, it is not imposed from the outside and formed in the course of self-search. In this regard, it is promising context - modular training.

The modules cover a certain professional direction. The module system consists of a set of problems that meet the student during the training, and that he will decide in the performance of professional duties. In this case, using a wide range of training sessions, the teacher and the student's own motivation to stimulate the student to independent search for solutions in certain situations.

Key words: vocational training, personality genesis, context module, knowledge, training activities.

УДК 378.442.2(477)

Балахтар В.В.

МАНІПУЛЯТИВНИЙ ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ-ПРОФЕСІОНАЛА В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ У ВНЗ

Балахтар В.В. Маніпулятивний вплив на формування особистості-професіонала в процесі навчання у ВНЗ. У статті проаналізовано особливості маніпулятивного впливу на формування особистості-професіонала в процесі навчання у ВНЗ, що зумовлений спадковими чинниками, психічними властивостями та якостями; впливом соціального середовища, конкретними обставинами і відбувається послідовно впродовж усього життя людини. Висвітлено, що формування особистості-професіонала в процесі навчання у ВНЗ, розкриття потенційних можливостей зростаючої молоді, активне освоєння соціального досвіду, повноцінне професійне становлення можливе лише завдяки мистецтву маніпулювання, тобто керувати поведінкою за допомогою цілеспрямованого впливу засвоєння професійних знань, умінь і навичок, опанування відповідними професійними функціями й професійними ролями.

Ключові слова: маніпулятивний вплив, формування особистості-професіонала, процесі навчання у ВНЗ, об'єкти маніпулятивного впливу, особистісне зростання, професійне становлення особистості, ціннісні установки, життєва позиція, норми культури, духовна й моральна сфери

Балахтар В.В. Манипулятивное воздействие на формирование личности профессионала в процессе обучения в вузе. В статье проанализированы особенности манипулятивного воздействия на формирование личности профессионала в процессе обучения в вузе, который обусловлен наследственными факторами, психическими свойствами и качествами; влиянием социальной среды, конкретными обстоятельствами и происходит последовательно на протяжении всей жизни человека. Освещены сущность формирования личности профессионала в процессе обучения в вузе, раскрыты потенциальные возможности растущей молодежи, их активное освоение социальным опытом, полноценное профессиональное становление, которые возможны лишь благодаря искусству манипулирования, то есть управлению поведением посредством целенаправленного воздействия на усвоение профессиональных знаний, умений и навыков, овладение соответствующими профессиональными функциями и профессиональными ролями.

Ключевые слова: манипулятивное воздействие, формирование личности профессионала, процесс обучения в вузе, объекты манипулятивного воздействия, личностный рост, профессиональное становление личности, ценностные установки, жизненная позиция, нормы культуры, духовная и нравственная сферы.

Постановка наукової проблеми. Діяльність держави на політичному, соціальному, економічному, законодавчому та організаційному рівнях передбачає створення сприятливих передумов життєвого самовизначення та самореалізації особистості, вирішення нагальних проблем молоді щодо інтелектуального,